

گزارش نشست «ارتقای تولید در ایران»

مقدمه

نشست «ارتقای تولید در ایران» مسئولیت اجتماعی نخبگان» به عنوان یکی از رویدادهای تخصصی در حوزه کارآفرینی و توسعه اقتصادی، در روز پنجشنبه ۱۳ شهریور ۱۴۰۴ از ساعت ۱۵:۰۰ تا ۱۸:۰۰ به صورت حضوری در تهران برگزار شد. این نشست با تمرکز بر تجربیات موفق کشورهای پیشرو مانند ایالات متحده، اروپا و چین در مدیریت و برنامه‌ریزی کسب‌وکارها، به بررسی مزایای کسب‌وکارهای کوچک‌مقیاس نسبت به مدل‌های بزرگ‌مقیاس پرداخت. سخنران اصلی، مهندس سید امیرحسین کمالی تقوی، مدیرعامل شرکت توسعه زیست‌بوم بادوام بود که با سابقه گسترده در مشاوره به شرکت‌های بزرگ ایرانی و تجربیات بین‌المللی خود، به عنوان یک مشاور برجسته کارآفرینی شناخته می‌شود. وی از اعضای اصلی اندیشکده زیست‌شهر و فعال در حوزه‌های کسب و کار و اقتصاد دانش‌بنیان است.

حضور این نشست شامل جمعی از نخبگان و علاقه‌مندان به کارآفرینی از سراسر کشور بودند که به منظور کسب دانش عملی و الهام‌گیری از مدل‌های جهانی شرکت کرده بودند و بحث‌های پویایی در بخش پرسش و پاسخ شکل گرفت.

محتوای نشست

مهندس کمالی در ابتدای سخنرانی خود، با اشاره به تحولات جهانی اقتصاد پس از تنش‌های ژئوپلیتیکی، تأکید کرد که جهان در حال گذار از مدل‌های تولید بزرگ‌مقیاس به سمت کسب‌وکارهای کوچک‌مقیاس و محلی است. این روند نه تنها به دلیل انعطاف‌پذیری بیشتر، بلکه برای کاهش وابستگی به زنجیره‌های تأمین جهانی و افزایش پایداری اقتصادی ضروری است. وی با استناد به داده‌های اخیر، مثال‌هایی از کشورهای پیشرو آورد و بر مزایای این مدل برای اقتصاد ایران، که با چالش‌های تحریم و نوسانات ارزی روبرو است، تأکید کرد.

بخش اول: تجربیات جهانی در مدیریت کسب‌وکارهای کوچک‌مقیاس

مهندس کمالی به بررسی سیاست‌ها و روندهای کشورهای مختلف پرداخت و نشان داد که چگونه این کشورها با تمرکز بر کسب‌وکارهای کوچک، رشد اقتصادی خود را تضمین کرده‌اند:

- ایالات متحده: طبق گزارش دفتر آمار کوچک کسب‌وکار ایالات متحده (SBA) در سال ۲۰۲۴، کسب‌وکارهای کوچک حدود ۴۳.۵ درصد از تولید ناخالص داخلی (GDP) این کشور را تشکیل می‌دهند. این سهم از دهه ۱۹۹۰ بین ۴۳.۵ تا ۵۰.۷ درصد نوسان داشته و نشان‌دهنده نقش محوری آن‌ها در نوآوری و اشتغال‌زایی است. نزدیک به نیمی از GDP آمریکا از این بخش تأمین می‌شود، که شامل استارت‌آپ‌های فناوری در سیلیکون ولی و کسب‌وکارهای محلی در مناطق روستایی است. کمالی اشاره کرد که سیاست‌های حمایتی مانند وام‌های کم‌بهره SBA و معافیت‌های مالیاتی، این مدل را تقویت کرده و برای ایران می‌تواند الگویی برای صندوق‌های کارآفرینی باشد.

- چین: بیش از چند میلیون کسب و کار کوچک و متوسط (SMEs) در سال ۲۰۲۲، بزرگ‌ترین اکوسیستم کسب‌وکارهای کوچک جهان را دارد. دولت چین سیاست‌های حمایتی گسترده‌ای مانند تخصیص فضاهای محلی برای کسب‌وکارهای خانگی و برنامه‌های دیجیتال‌سازی (مانند پلتفرم تائوبائو) اجرا کرده است. آن‌ها با تمرکز بر مدل‌های خانگی و محلی، بیش از ۶۰ درصد از اشتغال شهری را تأمین می‌کند. کمالی تأکید کرد که چین با ادغام فناوری‌های هایتک دنیا با صنعت کوچک مقیاس به صادرکننده برتر جهان تبدیل شده و ایران می‌تواند از این تجربیات برای توسعه اقتصاد خود استفاده کند.
- اروپا: در اروپا، روند کوچک‌مقیاس‌سازی با تمرکز بر پایداری و نوآوری پیش می‌رود. طبق گزارش کمیسیون اروپا در سال ۲۰۲۵، SMEs بیش از ۹۹ درصد از شرکت‌ها را تشکیل می‌دهند و ۸۵ درصد اشتغال را تأمین می‌کنند. سیاست‌هایی مانند برنامه Horizon Europe برای حمایت از تولید محلی و کاهش وابستگی به واردات از چین، این روند را تقویت کرده است. در آلمان و هلند، مدل‌های "میکروکارخانه‌ها" (microfactories) برای تولید سفارشی محصولات، رواج یافته و به کاهش انتشار کربن کمک کرده است. کمالی اشاره کرد که اروپا با چالش‌های Brexit و جنگ اوکراین روبرو شده، اما انعطاف‌پذیری SMEs اثرات منفی وابستگی را کاهش داده است.

بخش دوم: مزایای کسب‌وکارهای کوچک‌مقیاس و روندهای نوین

مهندس کمالی به طور مفصل به مزایای این مدل نسبت به کسب‌وکارهای بزرگ‌مقیاس پرداخت و آن را "کلید بقای اقتصاد ایران" نامید. وی مزایای کلیدی را به شرح زیر برشمرد:

- انعطاف‌پذیری و تصمیم‌گیری سریع: برخلاف شرکت‌های بزرگ با بوروکراسی پیچیده، کسب‌وکارهای کوچک می‌توانند به سرعت به تغییرات بازار واکنش نشان دهند، مانند تنظیم محصولات بر اساس تقاضای محلی.
- هزینه‌های پایین‌تر و حاشیه سود بالاتر overhead : کمتری دارند و می‌توانند در بازارهای niche (ویژه) رقابت کنند، جایی که شرکت‌های بزرگ وارد نمی‌شوند.
- نوآوری و خلاقیت SMEs : فضای بیشتری برای آزمایش ایده‌های disruptive (نقطه‌گشا) فراهم می‌کنند، مانند استفاده از فناوری‌های ۳D printing برای تولید سفارشی.
- رابطه شخصی با مشتریان: خدمات شخصی‌سازی شده و دسترسی مستقیم به مدیران، وفاداری مشتریان را افزایش می‌دهد.
- پایداری و مسئولیت اجتماعی: تمرکز بر تولید محلی، زنجیره تأمین کوتاه‌تر و کاهش اثرات زیست‌محیطی، که در اروپا و آمریکا با سیاست‌های سبز همخوانی دارد.
- اشتغال‌زایی محلی: ایجاد شغل در جوامع کوچک، که ۵۵ درصد از ایجاد شغل خالص در آمریکا از ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۳ را تشکیل می‌دهد.

در بخش روندهای نوین، کمالی به شرکت Arrival به عنوان مثالی برجسته از تولید مدرن کوچک‌مقیاس اشاره کرد. Arrival، یک استارت‌آپ بریتانیایی-لوکزامبورگی در حوزه خودروهای الکتریکی، با مفهوم "میکروکارخانه‌ها" (microfactories) انقلاب ایجاد کرد. این شرکت از سال ۲۰۱۵، کارخانه‌های کوچک محلی را برای تولید ون‌های الکتریکی UPS، خودروهای Uber و اتوبوس‌های شهری طراحی کرد، بدون نیاز به خطوط مونتاژ سنتی. با استفاده از ربات‌های مدولار و چاپ سه‌بعدی، هزینه‌ها را تا ۵۰ درصد کاهش داد و تولید را به نزدیکی مصرف‌کننده برد. هرچند Arrival در سال‌های اخیر با چالش‌های مالی روبرو شد (ارزش‌گذاری از ۱۳ میلیارد دلار به کمتر از ۱ میلیون دلار

رسید به دلیل مشکلات زنجیره تأمین و رقابت با تسلا)، اما مدل آن الهام‌بخش شرکت‌های اروپایی مانند Rivian در آمریکا و NIO در چین شده است. کمالی تأکید کرد که این رویکرد برای ایران، با منابع محدود، ایده‌آل است و می‌تواند در صنایع خودرو و الکترونیک اعمال شود.

بخش سوم: کاربردها برای اقتصاد ایران

کمالی پیشنهادهایی عملی برای ایران ارائه داد: ایجاد صندوق‌های حمایتی مانند SBA آمریکا، توسعه پلتفرم‌های دیجیتال برای SMEs چینی‌مانند، و تمرکز بر تولید سبز اروپایی. وی هشدار داد که بدون این گذار، اقتصاد ایران در برابر شوک‌های جهانی آسیب‌پذیر خواهد ماند. در بخش پرسش و پاسخ، حضار سؤالاتی در مورد چالش‌های قانونی و دسترسی به سرمایه مطرح کردند و کمالی بر اهمیت شبکه‌سازی و آموزش دیجیتال تأکید کرد.

نتیجه‌گیری

این نشست نشان داد که کسب‌وکارهای کوچک مقیاس نه تنها یک روند جهانی، بلکه ضرورتی برای اقتصادهای در حال توسعه مانند ایران است. با الهام از تجربیات آمریکا (۴۳.۵ درصد GDP)، چین (SME) و اروپا (تمرکز بر پایداری)، ایران می‌تواند با سیاست‌های حمایتی، نوآوری را تقویت کند. مهندس کمالی در پایان، بر نقش مشاوران مانند خود در هدایت استارت‌آپ‌ها تأکید کرد و اعلام نمود که شرکت توسعه زیست‌بوم با دوام، برنامه‌های آموزشی بیشتری برای کارآفرینان ایرانی برگزار خواهد کرد.